

‘Uitgaan van kracht, talent en competenties’

De Academie voor Zelfstandigheid is een nieuwe, landelijke onderwijsinstelling voor mensen met een beperking van elk niveau. Ze kunnen er met een individueel programma studeren, gericht op de ontwikkeling van hun talenten en zelfstandigheid.

door Erno Mijland
markant@vgn.org
illustratie Sylvia Weve

De plannen voor de nieuwe academie zijn ambitieus en in een vergevorderd stadium: begin 2009 kunnen de eerste studenten beginnen en nog in datzelfde jaar moeten er vier Nederlandse vestigingen zijn. De academie werkt in Utrecht, Tiel en Maastricht samen met zorginstellingen, VSO-scholen en of MEE-organisaties om de eerste locaties te realiseren. In oktober 2008 konden belangstellenden zich nog niet officieel inschrijven, maar wel alvast laten registreren. Betrokkenen worden, zodra de academie van start kan gaan, als eerste benaderd. Als het zover is, gaan studenten van de academie van en met elkaar leren, maar ook individueel werken aan een grotere zelfstandigheid en meer zelfvertrouwen op het gebied van wonen en of werken. Ze doen dat op een van

maakt, die gewild zijn bij de bezoekers van de winkel van het centrum. Een hbo-kunstopleiding zit er voor haar niet in: de vrouw heeft geen havo gedaan en ze heeft moeite met lezen. De Academie voor Zelfstandigheid gaat mensen, zoals deze artistiek begaafde, maar verstandelijk beperkte vrouw, de mogelijkheid bieden meer uit zichzelf te halen, vertelt coach en adviseur Gitty Scholten, een van de initiatiefnemers van de academie. Met onderzoeker Martin Schuurman publiceerde ze onlangs het boek *Eigenwaarde*, dat de leermethodiek beschrijft waarmee de academie gaat werken. ‘Onze boodschap is dat je veel meer kunt bereiken als je je richt op wat mensen wel kunnen, op waar ze goed in zijn. In de traditionele zorg is de aandacht nog veel te veel gericht op de beperking. Daarmee

de vertaling ervan. Zorgen voor de zwakkere, wie kan daar nu op tegen zijn?’ Scholten vult aan: ‘Maar ondertussen zijn we wel doorgeschoten in dat zorgen voor de ander. Het is betutteling in de vorm van dienstverlening, waarbij eigen initiatief en de regie uit handen worden genomen. Het negatieve effect op het gevoel van eigenwaarde wordt daarbij vergeten.’

Het roer om

Volgens de auteurs zijn er vele redenen om het roer juist nu om te gooien. Scholten: ‘In de moderne samenleving voeren andere waarden de boventoon: authenticiteit, een leven lang leren, van betekenis zijn. Die waarden gelden voor iedereen. We hebben het met zijn allen over meedoen, een bijdrage leveren aan de samenleving. Als je daarbij ondersteuning nodig hebt, is dat geen schande. Ik heb ook wel eens ondersteuning nodig, bijvoorbeeld als mijn wasmachine kapot is. Daarnaast: alle mensen zijn straks echt hard nodig. Het is een economische noodzakelijkheid met het oog op de vergrijzing. Je kunt die situatie zien als bedreiging, maar ook als een kans om een win-winsituatie te creëren, waarbij we mensen met een beperking eindelijk de gelegenheid bieden om zelfstandig te werken aan een betekenisvol leven en deelname aan de maatschappij.’

Kracht, talenten en competenties

In deze visie ziet de ondersteuning aan mensen met een beperking er anders uit, vertelt Schuurman. ‘Een goede begeleider kan vooral heel goed kijken, hij of zij ziet wat de persoon kan, herkent en erkent diens kracht, talenten en competenties. Om vandaaruit verder te bouwen moet je een veilig klimaat scheppen, ruimte bieden, het netwerk van de betrokkene aanspreken en uitbreiden en een passend aanbod vinden of maken om te

‘De gerichtheid op wat er niet is, zit in de genen van de sector’

de locaties van de academie of in de vorm van stages in de praktijk. Hun leraren zijn coaches, veelal met een achtergrond in het onderwijs of de zorg. De student sluit de studie af wanneer de persoonlijke doelen rond eigenwaarde, zelfvertrouwen en zelfsturing bereikt zijn. Verwacht wordt dat studenten daar gemiddeld anderhalf jaar over doen. Nog niet bekend is hoe de studenten de studie afronden.

Meer uit jezelf halen

Stel je eens een jonge vrouw met een beperking voor. Ze werkt op een dagbestedingscentrum, waar ze geweldige schilderijen

ontneem je mensen de kans om zich verder te ontwikkelen en het maximale uit hun leven te halen.’

Verantwoordelijkheidsgevoel

Het is een boodschap die nog lang niet overall vanzelfsprekend wordt gevonden, zegt Schuurman. ‘De gerichtheid op wat er niet is, op beperkingen en aandoeningen zit in de genen van de sector. Dat is historisch zo gegroeid. We voelden ons verantwoordelijk voor de zwakkere in de samenleving en vertaalden dat in ‘zorgen voor’. De onderliggende waarde is prachtig en dat is nu juist wat het zo moeilijk maakt kritiek te hebben op

leren.' En dat is volgens Scholten precies wat de academie wil gaan doen. 'De ondersteuning wordt geboden door een coach, die over veel creativiteit en een breed palet van instrumenten en methodieken beschikt. Wij vragen van de coaches niet zozeer deskundigheid op het gebied van aandoeningen of beperkingen, maar veel meer of ze de match kunnen maken met de student. Wat heb je eraan vijfhonderd verschillende soorten autisme te kennen, inclusief de analyse van de kenmerken en voorgestelde aanpak, als je niet de klik kunt vinden met de ander? De coach kijkt voorbij de beperking naar wat iemand drijft, met welke vragen hij leeft. Het gaat niet om het stempeltje, maar om wat de student hier en nu nodig heeft om verder te komen. Vanuit die gedachte komt er voor iedere student een leerplan. Dat is geen standaard leerplan: we werken echt op maat.'

INVRA

Een van de instrumenten die in de academie gebruikt gaat worden, is het mede door de auteurs ontwikkelde INVRA (INventarisatie Van RedzaamheidsAspecten). Dit is een vra-

genlijst die inzicht geeft in de kwaliteiten en ontwikkelingsmogelijkheden van de persoon. Scholten: 'De INVRA staat ten dienste van de student en biedt basismateriaal voor een volgende stap. Leren is een cyclisch proces en dat zie je terug in onze aanpak: je begint bij een goede beeldvorming, vandaaruit schets je een perspectief, dan formuleer je een aanpak en zoekt daar de juiste mensen bij. Aan het eind evalueer je samen met je coach de opbrengst, waarna een volgende stap kan worden gezet. De ontwikkeling wordt vastgelegd in een portfolio. De INVRA blijft gedurende de hele studie een rol spelen.'

Grote belangstelling

Er is volop draagvlak voor de komst van de academie, vertelt Scholten. 'De behoefte is groot, en uit de toegezegde medewerking van een aantal particuliere fondsen blijkt dat er vertrouwen is in dit initiatief. Voorwaarden voor groei zijn niet gesteld, wel moeten we de resultaten gaan meten. Zowel wij als de financiers gaan ervan uit dat dit initiatief groeipotentie heeft en uiteindelijk door de overheid zal worden erkend en gefinancierd.'

Er is ondertussen een bestuur aangesteld en een comité van aanbeveling, met onder anderen Anton Westeralaken (Erasmus MC), Eduard Nazarski (Amnesty) en Jan Troost (CG-Raad). Schuurman: 'Voor zover we weten is de academie een wereldwijde primeur. Als ik op internationale conferenties over dit initiatief spreek, is men erg benieuwd naar de resultaten. Reden te meer om het proces zorgvuldig te gaan monitoren. We gaan veel onderzoek doen naar de resultaten en zullen daarbij ook kijken naar de kostenbesparingen voor de maatschappij die voortkomen uit het feit dat de studenten minder afhankelijk zullen worden van zorg én dat ze een positieve bijdrage leveren aan de economie.'

Eigenwaarde, Gitty Scholten en Martin Schuurman, INVRA, Wezep, 27,- euro, ISBN 978 90 81301213, te bestellen via www.invra.nl.

Meer informatie over de Academie voor Zelfstandigheid: www.academievoorzelfstandigheid.nl.